

Мартиненко Наталія Василівна,
доктор філософії в галузі публічного управління та адміністрування,
доцент кафедри права та публічного управління
Київського національного університету будівництва і архітектури,
проспект Повітряних Сил, 31, м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3234-0689>
e-mail: natalmartylenko@gmail.com

КОМПЛЕКСНИЙ МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. З позиції інституціонального підходу запропоновано визначення поняття «механізми публічного управління у сфері судово-експертної діяльності». Особливості інституціональних механізмів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності знайшли своє відображення у сформованому комплексному механізмі публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, який в даному дослідженні розглядається як своєрідна 3D (тривимірна) модель: механізми формування, механізми функціонування механізми розвитку. Надано визначення поняття «комплексний механізм публічного управління у сфері судово-експертної діяльності» та сформульовано його мету.

Надано визначення поняття «функції публічного управління у сфері судово-експертної діяльності» та запропоновано їх розглянути як 3D (тривимірну) модель, узагальнивши по наступним блокам: 1) загальні функції, що притаманні органам управління на всіх рівнях, здійснюються у всіх сферах публічного управління: прогнозування, планування, організації, регулювання, координації, обліку, контролю тощо; 2) спеціальні функції, що дають можливість визначити особливості та умови публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, встановлюють специфіку об'єктів та суб'єктів, а також інших зацікавлених сторін; 3) допоміжні функції, від яких залежить якість публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, вони забезпечують реалізацію загальних та спеціальних функцій.

Визначено поняття «принципи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності» та запропоновано принципи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності розглянути як 3D (тривимірну) модель, узагальнивши по наступним блокам: 1) загальні принципи, які є для всіх публічно управлінських відносин єдиними; 2) спеціальні принципи, притаманні публічному управлінню у сфері судово-експертної діяльності; 3) власні принципи, що виникли з експертної практики та досліджені наукою, властиві лише судово-експертній діяльності.

Надано визначення методам публічного управління у сфері судово-експертної діяльності та запропоновано їх розглянути як 3D (тривимірну) модель, узагальнивши по наступним блокам: 1) методи організації органів управління, що полягають у впорядкуванні

діяльності структурних підрозділів, посадових осіб та працівників суб'єктів публічного управління з метою їх оптимального функціонування, мають на меті підвищити ефективність практичної реалізації ними своїх завдань, функцій та компетенцій; 2) загальні методи діяльності органів управління, що застосовуються при використанні загальних функцій управління на найважливіших стадіях процесу управління; 3) спеціальні методи діяльності органів управління, що застосовуються при здійсненні спеціальних функцій на окремих стадіях управлінського процесу.

Проведений аналіз комплексного механізму публічного управління у сфері судово-експертної діяльності дозволив ідентифікувати у його структурі наступні механізми: науково-теоретичний, нормативно-правовий, організаційно-управлінський, кадровий, методичний, матеріально-технічний, інформаційно-комунікативний, фінансовий. Надано характеристику змісту та складу ідентифікованих механізмів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності.

Ключові слова: механізми публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, функції публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, принципи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, методи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, комплексний механізм публічного управління у сфері судово-експертної діяльності.

Як цитувати: Мартиненко Н. В. Комплексний механізм публічного управління у сфері судово-експертної діяльності в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2024. Вип. 2 (79). С. 136–164. <http://doi.org/10.26565/1727-6667-2024-2-07>

Постановка проблеми. З часу ухвалення профільного Закону України з питань судової експертизи [42] минуло вже тридцять років, що певною мірою віддалило його від реалій сьогодення. Він не врегульовує належним чином суспільні відносини у сфері судово-експертної діяльності, що створює складнощі не лише для судових експертів та осіб, які бажають ними стати, але й для суду, учасників судового процесу, всіх громадян, які зацікавлені в одержанні висновку судового експерта. Існує розбалансування в діяльності судових експертів різних відомств і приватних судових експертів, оскільки відсутні єдині: порядок проведення судових експертиз, вимоги до методів проведення експертиз, кваліфікаційні вимоги до судових експертів та порядок отримання і позбавлення кваліфікації судового експерта, підстави притягнення судових експертів до відповідальності, система видів судових експертиз та експертних спеціальностей, строки проведення судових експертиз тощо. За таких умов фактично відсутня можливість належної оцінки висновків експертів як рівних джерел доказів у процесі доказування, що є порушенням принципу змагальності судового провадження.

У демократично розвинутому громадянському суспільстві держава діє в інтересах громадянського суспільства і його інститутів, сприяє розвитку та функціонуванню самоврядних та саморегулюючих можливостей суспільства. Розвиток і характер взаємовідносин громадянського суспільства з владою залежить від політико-правових та економічних умов, які генерує сама держава. За демо-

кратичного політичного режиму громадянське суспільство підпорядковує собі державу та контролює її діяльність.

З метою забезпечення подальшого здійснення структурних економічних реформ, запровадження додаткових механізмів для прискорення соціально-економічного розвитку України, продовження впровадження європейських стандартів життя, зміцнення держави Президент України в Указі «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави» одним із питань у сферах правової політики, забезпечення прав і свобод людини і громадянина Кабінету Міністрів України поставив завдання до 31 грудня 2020 року вжити заходів з опрацювання законодавчих актів щодо створення системи самоврядування судових експертів [34]. Верховною Радою України було зареєстровано чотири законопроекти стосовно реформування судово-експертної діяльності, підготовлені Міністерством юстиції, народними депутатами та представниками громадських організацій [35; 36; 37; 38], що підтверджує відсутність загальної згоди щодо моделі судово-експертного забезпечення правосуддя.

Проект Закону про судово-експертну діяльність та самоврядування судових експертів підтримали Міністерство економіки України та Міністерство охорони здоров'я України і навпаки – не підтримали Міністерство юстиції України, Державна прикордонна служба України, Міністерство фінансів України [39]. В обґрунтування Державна прикордонна служба України зазначає, що створення єдиного органу, який об'єднає в собі всі державні судово-експертні установи, а також регулюватиме здійснення судово-експертної діяльності приватними суб'єктами, призведе до виникнення монополії у сфері експертного забезпечення правосуддя [40].

Але українські науковці наполягають на скасуванні державної монополії на виконання судових експертиз [13; 54; 55; 20; 8; 57; 5] та вказують на необхідність прийняття закону, що враховуватиме питання самоврядування судових експертів [21; 22; 24; 57; 10; 58; 50; 17]. Довіра населення і, зокрема, юридичної спільноти до якості підготовлених висновків судових експертів, їх неупередженості та науковості з кожним роком падає [9]. За наслідками проведених досліджень Калужна О. М. зазначає: «...з причин корпоративних і політичних інтересів, не виключаючи й корупційну складову та службові зловживання, а також переслідуючи мету якнайкращого забезпечення змагальності сторін та їх диспозитивного права на свободу у наданні доказів, державна судово-експертна монополія не є ідеальною моделлю судово-експертного забезпечення правосуддя. А тому безумовно вона потребує й зазнаватиме перегляду та трансформації» [13]. Окремі дослідники звертають увагу на наявність у чинному Законі України «Про судову експертизу» дискримінаційних положень щодо недержавних судових експертів, через що недержавна судова експертиза в Україні так і не спромоглася стати інструментом конкуренції на ниві спеціальних знань та досвіду [17]. Судова експертиза сучасного зразка – це зарегульована, централізована система установ, що повністю контролюють процес підготовки висновку експерта, безпосередньо діяльність судового експерта та мають безумовні важелі впливу на експерта при реалізації ним експертної діяльності [31].

Указом Президента України був схвалений Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки, відповідно до якого формування незалежної та ефективної системи судово-експертного забезпечення правосуддя віднесено до пріоритетних напрямів реформування органів правопорядку [41].

Громадське суспільство саме у демократичній державі через власні інститути дієво впливає на політику владних інституцій та контролює їх діяльність, спонукаючи чиновників слугувати інтересам людей [2].

У цьому контексті надзвичайно актуальним є питання створення дієвих механізмів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності в Україні, які визначатимуть високі вимоги до проведення судової експертизи, що відповідатиме потребам сучасного судочинства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання механізмів державного, а в подальшому публічного управління займалось чимало українських вчених-управлінців. Так, Н. Мельтюхова формулює зміст поняття «механізми державного управління» в такому вигляді: *«це форма і засіб реалізації відносин учасників процесу, що містять системи технологій виконання певних управлінських дій»* [30]. В Енциклопедії державного управління дослідники визначають механізми державного управління як *«способи розв'язання суперечностей явища чи процесу в державному управлінні, послідовна реалізація дій, які базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній діяльності з використанням відповідних форм і методів управління»* [12].

Поняття «механізми формування та розвитку публічного аудиту» Н. Обушна визначає як *«сукупність правових норм, постулатів, стандартів, принципів, методів, інструментів та важелів впливу, за допомогою яких створюються умови для реалізації функцій аудиту публічного сектору та оптимальної організації всіх елементів інституту публічного аудиту (механізми формування) та їх подальшого ефективного функціонування (механізми розвитку) відповідно до завдань стратегічного управління, поставлених перед суспільством і державою»* [32]. Комплексний механізм публічного аудиту дослідниця визначає, як *«складне державно-управлінське та соціально-економічне утворення, що уможливорює реалізацію функцій державного фінансового контролю в умовах модернізації публічного управління з цільовизначальним характером впливу на ефективність і результативність, а також підзвітність управління в публічному секторі»* [32].

Механізми публічного управління Г. Панченко визначає як *«сукупність засобів, методів та важелів держави, спрямованих на формування, реалізацію та досягнення пріоритетних цілей у сфері публічного управління, що базуються на принципах наукового обґрунтування, об'єктивності, цілісності, узгодженості та чіткій скоординованості дій суб'єктів публічного управління, з одного боку, та злагодженої, конструктивної взаємодії об'єктів публічного управління – з другого»* [44]. За наслідками проведеного аналізу І. Скляр визначає механізм публічного управління як *«цілісну систему принципів, функцій, методів та інструментів застосування яких суб'єктами управління забезпечує досягнення поставлених цілей у сфері публічного управління»* [46].

Механізм публічного управління І. П'ятничук пропонує розуміти як сукупність засобів, заходів, стимулів, інструментів, які реалізуються публічними інституціями задля досягнення визначеної цілі [45]. Науковець зазначає, що *«структура механізму публічного управління передбачає наявність організаційного, правового, економічного, мотиваційного, кадрового та інформаційного компонентів, сукупність котрих відображає усі суттєві складові функціонування системи публічного управління, що передбачає взаємозв'язок державного, приватного й громадянського сектору через діяльність державних, місцевих та громадських інституцій, зокрема, у частині: реалізації функцій (організаційний), дотримання чинного законодавства та нормативних приписів (правовий), забезпечення ефективності (економічний), наявності стимулів (мотиваційний), наявності кваліфікованого персоналу (кадровий), можливості функціонування (інформаційний) та налагодження комунікативного взаємозв'язку між усіма зацікавленими сторонами управлінського процесу (комунікаційний)»* [45].

За особливостями побудови Н. Діденко пропонує класифікувати сучасні механізми публічного управління наступним чином:

- цільові механізми публічного управління, що трактуються як *«сукупність способів, методів, важелів, через які суб'єкт публічного управління впливає на об'єкт чи групу об'єктів для досягнення певної мети»*. Кожний цільовий механізм публічного адміністрування – це сукупність спеціально підібраних для розв'язання наявних суперечностей та вирішення проблемної ситуації взаємоузгоджених методів управління (адміністративних, у тому числі організаційних та розпорядчих; правових, економічних, політичних, соціальних, психологічних, моральних та етичних, а також комбінованих, які у свою чергу можуть включати будь-який набір різноманітних методів), через використання яких здійснюється практичний вплив органів публічного управління на соціально-економічну територіальну систему країни, її підсистем або елементів для забезпечення досягнення конкретної мети, що сприятиме розвитку всієї системи або її складових в обраному стратегічному напрямку із додержанням низки визначальних принципів;

- механізм функціонування системи публічного управління представляє собою структуру системи публічного управління, яка відповідає діючому законодавству, наявні зв'язки між її підсистемами та органами, що входять до їх складу, а також особливості функціонування системи публічного управління та взаємодію між її елементами;

- механізми здійснення процесу публічного управління – чітко вибудовані послідовності дій, реалізація яких забезпечує здійснення публічного управління відповідними органами або їх посадовими особами шляхом поступових перетворень у стані об'єктів публічного управління [3].

Прагнення України успішно реформувати сферу судово-експертної діяльності, імплементувати прийняті міжнародною спільнотою засади, принципи вимагають передусім знання того, що власне прийнято за стандарт функціонування цього правового інституту, розуміння обов'язків, які держава повинна взяти на себе та гарантувати суспільству їх ефективне виконання, визначення механізмів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності.

Мета статті. З огляду на представлену експозицію проблеми видається доречним, по-перше, навести визначення понять «функції публічного управління у сфері судово-експертної діяльності», «принципи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності», «методи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності», «механізми публічного управління у сфері судово-експертної діяльності» та «комплексний механізм публічного управління у сфері судово-експертної діяльності», сформулювати його мету; по-друге, запропонувати принципи, функції, методи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності розглянути як своєрідні 3D (тривимірні) моделі, узагальнивши по відповідним блокам; по-третє, інституціональні механізми публічного управління у сфері судово-експертної діяльності відобразити у сформованому комплексному механізмі публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, який в даному дослідженні розглянути як своєрідну 3D (тривимірну) модель: механізми формування, механізми функціонування, механізми розвитку; по-четверте, надати характеристику змісту та складу ідентифікованих механізмів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності.

Методологія проведення дослідження. У процесі написання статті використано кластер загальнонаукових та спеціальних методів та підходів, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах публічного управління та споріднених наук, зокрема: семантико-етимологічний – для визначення змісту базових понять дослідження та визначення змісту базових понять дослідження; загальнонаукового аналізу – у процесі дослідження наукових джерел та нормативно-правових актів, що регламентують діяльність суб'єктів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності; структурно-функціональний, систематизації та узагальнення – у процесі ідентифікації та систематизації механізмів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, класифікації функцій, принципів, методів; графоаналітичний та моделювання – при розробці 3D (тривимірної) моделей механізмів, функцій, принципів, методів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності в Україні; метод логічного узагальнення – при формуванні висновків наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу та отриманих наукових результатів. Публічно-управлінський механізм з позиції системного та комплексного підходів повинен сприяти реалізації управлінських функцій, але не суперечити логіці процесу прийняття і реалізації рішень, забезпечувати здійснення інтересів об'єкта і суб'єкта, а також інших зацікавлених сторін, створювати умови для раціонального розподілу праці, забезпечувати узгодження повноважень та відповідальності учасників відносин, а також цілеспрямованість функціонування [30]. Перелічені вимоги до створення публічно-управлінських механізмів, що пов'язані з дією об'єктивних законів, є обов'язковими, такими, що забезпечують їх результативність. Недотримання їх призводить до значних збоїв в роботі системи. Механізм публічного управління можна розглядати як форму реалізації відносин. Носії певних інтересів заради їх реалізації вступають у стосунки, змістом яких може бути узгодження шляхів досягнення цілей кожного або суперечки різного рівня загострення. Мистецтво управління полягає у знахо-

дженні таких механізмів взаємодії, які забезпечують максимальну реалізацію інтересів за мінімальними витратами всіх ресурсів. Зазначеному сприяє, перш за все, доцільно побудована структура механізму публічного управління.

У контексті використання інституціонального підходу під терміном «механізми публічного управління у сфері судово-експертної діяльності» (далі – механізми) пропонується розуміти сукупність ієрархічно побудованих інституцій (правових норм, стандартів, принципів, методів, інструментів та важелів впливу), які сприяють створенню умов для виконання функцій та якнайкращої організації всіх компонентів інституту публічного управління у сфері судово-експертної діяльності (механізми формування), ефективного функціонування (механізми функціонування) та їх подальшого розвитку (механізми розвитку) відповідно до завдань стратегічного управління, поставлених перед суспільством і державою.

Цілісну систему упорядкування ролей і взаємовідносин суб'єктів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності відповідно до традицій та нових суспільних інститутів утворює сукупність таких механізмів. Інституціональні механізми публічного управління у сфері судово-експертної діяльності виступають складовою системи публічного управління, крім того охоплюють взаємовідносини, що суттєво виходять за межі державно-управлінської діяльності. У підсумку можна констатувати дуальну сутність інституціональних механізмів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, оскільки їм властиві ознаки, які характеризують як самі інститути, так і механізми.

Особливості інституціональних механізмів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності знаходять своє відображення в характерних рисах сформованого здебільшого на засадах інституціонального підходу комплексного механізму публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, який в даному дослідженні розглядається як своєрідна 3D (тривимірна) модель. У демократичних країнах світу компоненти цього механізму забезпечують досягнення поставлених цілей та реалізацію завдань у системі публічного управління у сфері судово-експертної діяльності.

Метою комплексного механізму публічного управління у сфері судово-експертної діяльності є забезпечення об'єктивної оцінки ефективності, результативності та економічності управління в означеній сфері та реалізації керівних документів державної політики відносно забезпечення правосуддя кваліфікованою, об'єктивною та незалежною експертизою, яка б відповідала вимогам міжнародних стандартів та викликам сучасності, а також достовірності звітності з дотриманням вимог чинного законодавства, що здійснюється на засадах публічності.

Саме такий комплексний механізм забезпечить всебічний аналіз ефективності та результативності публічного управління у сфері судово-експертної діяльності та гарантує прозорість, відкритість та підзвітність органів публічної влади суспільству.

Зазначене дає підстави констатувати, що комплексний механізм публічного управління у сфері судово-експертної діяльності уявляє собою складне державно-управлінське та соціально-економічне утворення, що забезпечує реалізацію функцій публічного управління у сфері судово-експертної діяльності в умовах

модернізації публічного управління з ціле визначальним характером впливу на ефективність і результативність, а також підзвітність управління в публічному секторі. Цей комплексний механізм повинен забезпечувати зміцнення цілісності модернізованої системи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, сприяти виконанню його головних функцій, не суперечити логіці прийняття й реалізації управлінських рішень та забезпечувати реалізацію інтересів об'єктів та суб'єктів, а також інших зацікавлених сторін.

В умовах модернізації публічного управління потребують уточнення функції, на реалізацію яких спрямовано розробку комплексного механізму публічного управління у сфері судово-експертної діяльності та які забезпечать досягнення мети найбільш економічним шляхом.

Відразу слід зазначити, що характер завдань, пов'язаних із управлінням, впливає на сутність управлінських функцій. Кожна управлінська дія передбачає наявність певної мети та використання для її досягнення належних засобів. Сутність і призначення управлінських функцій обумовлено системою соціально-економічних, соціально-політичних та інших чинників, що існують у державі. Функція управління єднає в одне ціле запланований результат, практичну діяльність по виконанню намічених завдань і одержаний результат. Функцію державного управління Ф. Фіночко визначає як *«частину управлінської діяльності держави, яку здійснюють на основі закону чи іншого правового акту органи виконавчої влади притаманними їм методами для виконання завдань державного управління»* [1]. Дослідник зазначає, що *«функції управління – це відносно самостійні й однорідні частини змісту управлінської діяльності, в яких виражається владно-організуючий вплив суб'єкта управління на об'єкт»* [1].

Функції публічного управління у сфері судово-експертної діяльності – це відносно самостійні й однорідні складові діяльності суб'єктів, об'єднані між собою єдиною метою, особливостями виконання, за допомогою яких реалізуються цілі та завдання публічного управління у сфері судово-експертної діяльності. Пропонується їх розглянути як 3D (тривимірну) модель, узагальнивши по наступним блокам (табл. 1):

1) загальні функції, що притаманні органам управління на всіх рівнях, здійснюються у всіх сферах публічного управління: прогнозування, планування, організації, регулювання, координації, обліку, контролю тощо;

2) спеціальні функції, що дають можливість визначити особливості та умови публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, встановлюють специфіку об'єктів та суб'єктів, а також інших зацікавлених сторін;

3) допоміжні функції, від яких залежить якість публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, вони забезпечують реалізацію загальних та спеціальних функцій.

Вищезазначений поділ функцій не означає їх ізольованого існування. Всі функції публічного управління у сфері судово-експертної діяльності тісно взаємопов'язані та в комплексі можуть призвести до бажаного ефекту. Запропонована 3D (тривимірна) модель функцій повною мірою відображає призначення та мету публічного управління у сфері судово-експертної діяльності.

Таблиця 1

**3D (тривимірний) модель функцій публічного управління
у сфері судово-експертної діяльності**

Table 1

**3D (three-dimensional) model of public administration functions
in the field of forensic activity**

Функції	Їх сутність
Загальні функції	
прогнозування	Передбачає застосування як накопиченого в минулому досвіду, так і поточних припущень для прогнозування управлінських процесів і явищ в майбутньому, а також вирішення завдань, які можуть постати перед суб'єктами публічного управління у сфері судово-експертної діяльності. Реалізація даної функції сприяє обранню оптимальних форм та методів публічного управління для забезпечення законності, верховенства права та гарантування прав і свобод людини і громадянина.
планування	В основі полягає визначення основних цілей та завдань, що постають перед публічним управлінням, та складення плану дій та розроблення програм для їх виконання. Планування може бути стратегічним – визначення довгострокових, стратегічних цілей та засобів їх реалізації та поточним – визначення поточних, повсякденних завдань та розроблення плану дій для їх виконання. Мета цієї функції полягає у створенні системи поточних та стратегічних завдань та цілей, які визначають зміст та певний порядок дій суб'єктів публічного управління.
організації	Пов'язана зі створенням ефективної організаційної системи у вигляді суб'єктів публічного управління, основною метою яких є виконання функцій та завдань, покладених на них.
регулювання	Спрямована на досягнення стабільності та удосконалення системи публічного управління. Проявляється у прийнятті заходів відносно недопущення відхилень при виконанні завдань та цілей, поставлених перед державним управлінням в ході планування. Ця функція реалізується шляхом встановлення загальних правил, стандартів, вимог, що є обов'язковими для всіх суб'єктів та інших зацікавлених сторін у сфері судово-експертної діяльності.
координації	Забезпечення в роботі суб'єктів управління всіх ланок встановлення нових, збереження та вдосконалення існуючих зв'язків та узгодженості дій
обліку	Суть полягає у збиранні, зберіганні, обробці, реєстрації, систематизації даних, що надходять до суб'єктів публічного управління.
контролю	Виявлення недоліків та їх своєчасне виправлення шляхом корегування дій суб'єктів публічного управління.
Спеціальні функції	
Організаційно-управлінського та науково-методичного забезпечення судово-експертної діяльності, експертного забезпечення правосуддя, проведення науково-дослідних робіт в галузі судової експертизи, присвоєння та позбавлення кваліфікації судового експерта і кваліфікаційних класів, міжнародного співробітництва у сфері судово-експертної діяльності, нормотворча, правозастосовна, синтезуюча, інформаційна, пояснювальна, прогностична, профілактична, пізнавальна тощо	
Допоміжні функції	
Фінансова, кадрова, матеріально-технічна діяльність, документообігу тощо	

Джерело: власна розробка авторки

Перейдемо далі до дослідження принципів, в яких уточнюються й удосконалюються найважливіші характеристики всього комплексного механізму публічного управління у сфері судово-експертної діяльності. Принципи є основою функціонування будь-якої галузі. У «Словнику ієшомовних слів» за редакцією О. С. Мельничука принцип визначається наступним чином: 1) першопочаток; те, що лежить в основі певної теорії науки; 2) внутрішнє переконання людини; основне правило її поведінки [47]. Принципи відображають особливості і тенденції формування, функціонування та розвитку публічного управління у сфері судово-експертної діяльності.

Принципи публічного управління А. Помаза-Пономаренко визначає як *«керівні правила, вихідні положення, закріплені в нормативно-правових документах, визначення яких (принципів) дозволяє уникнути ситуацій недодержання законів і закономірностей»* [33] та зазначає, що значна кількість принципів публічного управління вимагає окреслення підстав для їхньої систематизації, до яких відносять такі: 1) загальні закономірності, притаманні всій системі публічного управління; 2) закономірності окремих груп елементів публічного управління (цілі, функції, структура, процес тощо); 3) закономірності реалізації управлінських елементів, які мають місце в різних підсистемах публічного управління (територіальних, галузевих, функціональних та ін.), і особливо в різних аспектах спеціалізації публічно управлінської діяльності [33].

Відповідно до Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи до країн – членів ЄС відносно впровадження належного публічного управління, виокремлено наступні принципи: принцип законності; принцип рівності; принцип неупередженості; принцип пропорційності; принцип правової визначеності; принцип прийняття рішень протягом розумного строку; принцип участі громадськості у процесі прийняття рішень; принцип поваги до приватного життя; принцип транспарентності [59].

Принципи відіграють значну роль у регулюванні судово-експертної діяльності. Відповідно до ст. 3 Закону України «Про судову експертизу» судово-експертна діяльність здійснюється на принципах законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження [42].

Принцип законності у судово-експертній діяльності виступає як загальний принцип, що охоплює своїм змістом всі інші принципи. Цей принцип означає, що будь-які дослідження, засновані на використанні спеціальних знань судового експерта, навіть якщо вони посилаються на найсучасніші досягнення науки й техніки, не мають доказового значення, якщо порушено процесуальні вимоги щодо призначення чи проведення судової експертизи. Порушення вимог закону тягне за собою настання встановленої відповідальності та визнання одержаного доказу неприпустимим. Вітчизняні суди неодноразово звертали увагу на необхідність суворого дотримання вимог закону при призначенні судових експертиз та використанні їх висновків.

Принцип незалежності. Судовий експерт є самостійним учасником процесу. Він надає висновок на підставі результатів проведених ним досліджень, при цьому самостійно вибираючи методи, засоби і способи дослідження, допусти-

мість яких визначається законом [29]. Об'єктивність висновку експерта неможлива без дотримання принципу незалежності судового експерта. При проведенні дослідження експерт незалежний від органу досудового розслідування, правової позиції прокурора, судді, захисника та інших учасників процесу.

Принцип об'єктивності судово-експертної діяльності – це можливість експерта при проведенні судової експертизи, керуючись своїми спеціальними знаннями, дослідити всі ознаки та властивості об'єкта, надавши повні відповіді на питання, що містяться у процесуальному документі щодо призначення експертизи [29]. Об'єктивний судовий експерт при проведенні експертизи має бути вільний від будь-яких стереотипів, шаблонів, оскільки кожне дослідження в будь-якій мірі оригінальне та індивідуальне. Неприпустимо, щоб експерт заздалегідь налаштовувався на певний результат. Експерт має враховувати всі важливі для проведення дослідження факти, а також застосовувати необхідні методи та методики. Об'єктивність передбачає проведення дослідження виключно на науковій основі з застосуванням науково обґрунтованої та практично апробованої методики. Об'єктивність висновку експерта забезпечується дисциплінарною, адміністративною, цивільно-правовою та кримінальною відповідальністю [29].

Принцип повноти дослідження обумовлюється раціональним вибором експертом методики та методів проведення судової експертизи. Повнота дослідження означає застосування судовим експертом методів, засобів та способів проведення досліджень тільки за умови, якщо вони не суперечать вимогам нормативно-правових актів України, є науково обґрунтовані, забезпечують ефективність проведення досліджень, є безпечними у разі їх застосування [29]. Експерт при проведенні судової експертизи повинен вживати вичерпних заходів для проведення повного, всебічного та об'єктивного дослідження в межах поставленого експертного завдання. Висновок судового експерта повинен ґрунтуватись на методиках, які дають можливість перевірити обґрунтованість і правильність зроблених ним висновків [48].

На переконання В. Гончаренка, принципи складають систему, тому порушення будь-якого з них автоматично є порушенням інших [11]. Науковець наводить доречний приклад: необ'єктивна експертиза водночас є незаконною, її не можна вважати неупередженою, тобто незалежною, кваліфікованою, орієнтованою на максимальне використання досягнень науки й техніки [11].

Принципи управління повинні складати певну систему, їх дотримання є обов'язковим, вони повинні спрямовуватись на використання у практичній роботі при реалізації функцій, виборі методів, механізмів та інших елементів методології публічного управління [19]. Принципи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності доречно визначити як систему керівних ідей, загальних орієнтирів, вихідних засад, відправних позицій, спрямованих на врегулювання правовідносин у даній сфері та призначених для застосування при здійсненні судово-експертної діяльності. Пропонується принципи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності розглянути як 3D (тривимірну) модель, узагальнивши по наступним блокам (рис. 1):

- 1) загальні принципи, які є єдиними для всіх публічно управлінських відносин;
- 2) спеціальні принципи, притаманні публічному управлінню у сфері судово-експертної діяльності;
- 3) власні принципи, вироблені експертною практикою та обґрунтовані наукою, притаманні лише судово-експертній діяльності.

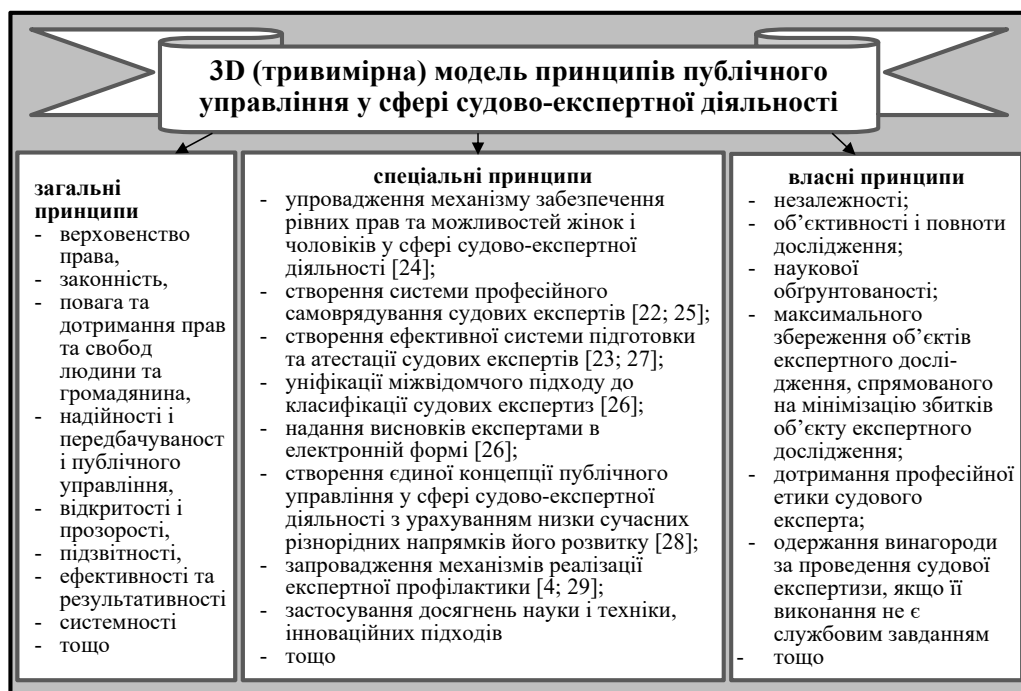

Рис. 1. 3D (тривимірна) модель принципів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності (власна розробка авторки)

Fig. 1. 3D (three-dimensional) model of public administration principles in the field of forensic activity (author's own development)

У контексті дослідження комплексного механізму публічного управління у сфері судово-експертної діяльності слід звернути увагу на методи, як складну систему засобів, інструментів, прийомів.

Методи публічного управління В. Бакуменко визначив, як «особливі способи або системи способів, що застосовуються в публічному управлінні для вирішення визначених завдань і досягнення поставлених цілей та розробляються на основі знання певних принципів і законів його функціонування й розвитку» [44]. Науковець зазначає, що «масштабність об'єкта управління зумовлює велику кількість методів та пропонує їх розділяти за спрямованістю публічного управління (державно-політичні, економічні, соціальні, гуманітарні, екологічні), основними механізмами його реалізації (правові, адміністративні, фінансові, кадрові, інформа-

ційні), технологіями реалізації (прогнозування, планування, організації, контролю, мотивації, прийняття управлінських рішень, комунікації) та іншими ознаками» [44]. На методах (або процедурах, техніках), пов'язаних з реалізацією функцій управління фокусують увагу В. Куйбіда та І. Шпекторенко: «методи цілепокладання, планування, прогнозування, проектування; методи організації (як процесу); методи (технології) мотивації; методи контролю; методи прийняття управлінських рішень; методи управлінської адаптації, соціально-психологічного впливу та взаємодії; методи управління персоналом» [19].

Методи управління безперервно розвиваються й удосконалюються відповідно до розвитку виробничих сил і суспільних відносин, господарської практики, пошуку шляхів подолання протиріч, що виникають на основі економічних експериментів [6].

Особлива роль методів публічного управління полягає у тому, щоб створити умови для належного забезпечення судово-експертної діяльності. У системі забезпечення судово-експертної діяльності доцільно виокремити наступні важливі напрями, які впливають на якість та ефективність такої діяльності: науково-теоретичний, нормативно-правовий, організаційно-управлінський, кадровий, методичний, матеріально-технічний, інформаційно-комунікаційний, фінансовий. Відсутність ефективного функціонування хоча б одного з перелічених напрямів забезпечення судово-експертної діяльності призведе до значного зменшення ефективності використання науково-інтелектуальних інструментів у протидії злочинності [7], у забезпеченні ефективності правосуддя, а в гіршому випадку – спричинити кризові тенденції або руйнування всього інституту судових експертиз.

У механізмах публічного управління у сфері судово-експертної діяльності важливе значення надається методам, як способам або засобам, що стимулюють, активізують та спрямовують на досягнення поставлених цілей, визначають якісну складову частину управління. Відразу слід зазначити, що методологічною основою судово-експертної діяльності є матеріалістична діалектика, її закони й категорії. Отже, тільки реалізація комплексного підходу до проблем забезпечення судово-експертної діяльності зумовить її успішність і результативність.

Саме тому пропонується методи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності розглянути як 3D (тривимірну) модель, узагальнивши по наступним блокам (рис. 2):

1) методи організації органів управління, що полягають у впорядкуванні діяльності структурних підрозділів, посадових осіб та працівників суб'єктів публічного управління з метою їх оптимального функціонування, мають на меті підвищити ефективність практичної реалізації ними своїх завдань, функцій та компетенції;

2) загальні методи діяльності органів управління, що застосовуються при використанні загальних функцій управління на найважливіших стадіях процесу управління;

3) спеціальні методи діяльності органів управління, що застосовуються при здійсненні спеціальних функцій на окремих стадіях управлінського процесу.

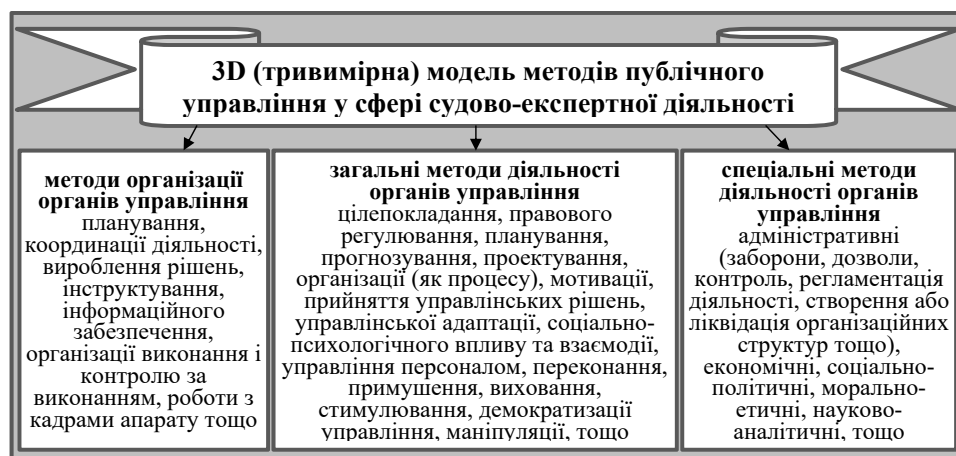

Рис. 2. 3D (тривимірна) модель методів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності (власна розробка авторки)

Fig. 2. 3D (three-dimensional) model of public administration methods in the field of forensic activity (author's own development)

Проведений аналіз комплексного механізму публічного управління у сфері судово-експертної діяльності дозволяє ідентифікувати у його структурі наступні механізми (рис. 3): науково-теоретичний, нормативно-правовий, організаційно-управлінський, кадровий, методичний, матеріально-технічний, інформаційно-комунікативний, фінансовий.

З урахуванням проведеного дослідження охарактеризуємо зміст та склад ідентифікованих механізмів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності.

Науково-теоретичний механізм. Зміст цього механізму полягає у формуванні фундаменту для функціонування публічного управління у сфері судово-експертної діяльності. Представляє собою наукову діяльність, спрямовану на дослідження процесів та явищ в означеній сфері з ціллю напрацювання нових знань, форм, методів, стандартів, технологій, які мають підвищувати його ефективність.

Нормативно-правовий механізм. Сутність та зміст механізму нормативно-правового регулювання пов'язані із поняттям правового та державного регулювання [52]. Нормативно-правовий механізм А. Корнійченко визначає, як «внутрішню будову та сукупність процесів певного явища, закріплених нормами права» [15]. Експертне забезпечення правосуддя залежить зокрема від нормативно-правового забезпечення судово-експертної діяльності. Поняття нормативно-правового механізму публічного управління у сфері судово-експертної діяльності пов'язане з інституційним забезпеченням зазначеної сфери та формами впливу права на суспільні відносини шляхом застосування відповідних інструментів. В Україні комплекс нормативно-правових актів у цій сфері достатньо вагомий, зауважує О. Дуфенюк, а суспільні відносини, які потребують

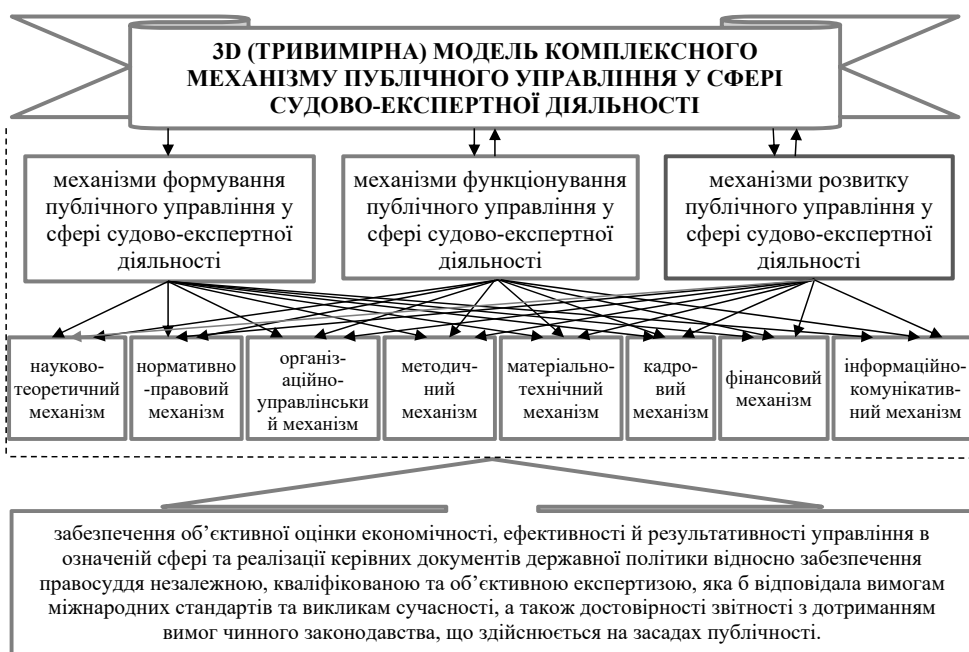

Рис. 3. 3D (тривимірна) модель комплексного механізму публічного управління у сфері судово-експертної діяльності (власна розробка авторки).

Fig. 3. 3D (three-dimensional) model of a complex mechanism of public administration in the field of forensic activities (author's own development).

правового регулювання, складні й специфічні [7]. Нормативно-правове забезпечення експертної діяльності в Україні є досить розгалуженим та неузгодженим, про що зазначають В. Хомутенко та А. Хомутенко, зокрема, «процеси функціонування інституту судової експертизи регламентує сім основних нормативно-правових актів, а функціонування інституту судової експертизи – взагалі вісімнадцять» [50]. Пріоритетні напрямки удосконалення нормативно-правового забезпечення експертної діяльності в Україні: прийняття закону щодо судово-експертної діяльності; уніфікація процесуального законодавства України та підзаконних нормативних актів щодо призначення і проведення судових експертиз; впровадження єдиних вимог щодо рівня професійної підготовки експертів; забезпечення гарантій незалежності судового експерта; розроблення та впровадження нормативно-правового регулювання системи самоврядування судових експертів в Україні [50; 55; 8].

Організаційно-управлінський механізм. Вибудовуючи відповідну ієрархію, даний механізм сприяє упорядкуванню структурних зв'язків між його елементами [32]. Він є ключовим механізмом, що чинить суттєвий вплив на організаційно-управлінську діяльність у сфері судово-експертної діяльності. Зміст організаційно-управлінського забезпечення полягає у формуванні логічної струк-

тури експертних служб та підрозділів, чіткого визначення їх підпорядкування, розмежування компетенції, налагодження тісної взаємодії з правоохоронними та судовими органами [7]. Цей механізм визначає організацію діяльності державних спеціалізованих установ, що здійснюють судово-експертну діяльність, та судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ; роботи Координаційної ради з питань судової експертизи; проведення науково-дослідними установами судових експертиз наукових розробок з питань організації та проведення судових експертиз; роботи експертно-кваліфікаційних комісій; охорони державних спеціалізованих установ, що проводять судові експертизи; ведення державного Реєстру атестованих судових експертів та Реєстру методик проведення судових експертиз; міжнародного співробітництва тощо.

Кадровий механізм. Передбачає удосконалення кадрового забезпечення системи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності задля підвищення ефективності функціонування цієї системи. В Україні необхідно підвищити критерії допуску до професії судового експерта [22]. За наслідками проведеного дослідження Н. Кісіль запропоновано основні складові професійних компетентностей судових експертів, які могли б враховуватися при визначенні наявності у певної особи необхідних знань, навичок та вмінь для отримання кваліфікації судового експерта та ефективного здійснення судово-експертної діяльності [14]. З метою підвищення якості підготовки, стажування та атестації судових експертів слід застосовувати принципово нові форми діяльності, що дозволять забезпечити ефективність та прозорість оцінювання знань осіб засобами сучасних інформаційних технологій в нинішніх умовах реформування [26].

Методичний механізм. Належний рівень експертного забезпечення правосуддя неможливий без розвитку теоретичних основ судової експертизи, розробки нових та вдосконалення існуючих методик експертних досліджень з метою впровадження результатів наукових розробок в експертну практику. Методичне забезпечення враховує три аспекти: 1) макрорівень – формування на державному рівні єдиного підходу до порядку розробки, впровадження, використання та оптимізації методів та методик судово-експертних досліджень; 2) мезорівень – уніфікація на локальному рівні окремої галузі наукового знання стандартів проведення певних вузькоспеціалізованих досліджень; 3) мікрорівень – визначення меж автономності експерта при виборі методів та методик під час виконання доручення на проведення експертизи у кримінальному провадженні [7]. Методика проведення судової експертизи – результат наукової роботи, що містить систему методів дослідження, які застосовуються в процесі послідовних дій експерта з метою виконання певного експертного завдання [43]. Методики розробляються державними спеціалізованими установами та судовими експертами, які не є працівниками зазначених установ. Процес державної реєстрації експертних методик складається з певних етапів. Розробляються певні критерії для перевірки методик на дотримання вимог чинного законодавства та практики, доцільності та ефективності застосування.

Матеріально-технічний механізм. Передбачає діяльність з оснащення державних спеціалізованих установ необхідним обладнанням для реалізації функ-

цій експерта при проведенні експертизи. Матеріально-технічне забезпечення експертних установ відіграє суттєву роль у проведенні судових експертиз, дозволяє проводити різноманітні дослідження на рівні, що відповідає сучасним вимогам [51]. Серед головних завдань судово-експертних установ є надання замовникам достовірних результатів проведення досліджень, для одержання яких важливо виконувати вимоги до застосування обладнання. Для підтвердження відповідності обладнання встановленим вимогам необхідно перед початком його експлуатації та періодично під час застосування проводити перевірку технічних характеристик встановленим вимогам. Судово-експертна діяльність передбачає вивчення широкого кола об'єктів, під час дослідження яких застосовується велика різноманітність технічних прийомів, які вимагають наявності відповідного обладнання, вимоги до якого формують різні міжнародні організації, наприклад такі, як COOMET, OIML, BIPM, EUROMET тощо. Належне матеріально-технічне забезпечення державних спеціалізованих установ дозволяє підвищити рівень достовірності результатів досліджень.

Інформаційно-комунікативний механізм. На сьогодні існує безпосередня залежність між ефективністю роботи інформаційно-комунікативного механізму публічного управління й загальним рівнем ефективності судово-експертної діяльності. Проведення судово-експертної діяльності пов'язане з необхідністю забезпечення доступу до значного обсягу інформації та роботи з нею. Ця робота включає можливості нагромадження, зберігання, систематизації, копіювання, перетворення, пошуку, отримання, відтворення інформації, використання її для порівняння, створення спеціалізованих банків даних тощо. Без інформаційного забезпечення судово-експертна діяльність нині була б неможливою [7]. Інформаційне забезпечення судово-експертної діяльності – це процес, під час якого здійснюються операції інформаційно-пошукового та інформаційно-аналітичного характеру щодо збору, аналізу інформації, необхідної для проведення експертного дослідження [49]. Інформаційне забезпечення судової експертизи має як загальні, так і особливі для всіх видів експертизи складові, які включають: отримання інформації з певних джерел; накопичення та систематизацію здобутої інформації; використання інформації для проведення експертних досліджень [49]. Серед основних напрямів розвитку системи інформаційного забезпечення процесу застосування норм права фахівці виокремлюють: упровадження єдиної політики інформаційного забезпечення; створення багатоцільових інформаційних систем діяльності органів виконавчої влади; оснащення інформаційних підрозділів сучасною потужною комп'ютерною технікою; розбудову інформаційної мережі; удосконалення організаційно-кадрового забезпечення інформаційних підрозділів; поширення мережі комп'ютерних робочих місць користувачів інформаційних систем; упровадження сучасних інформаційних технологій [16]. Результативні форми взаємодії органів публічної влади України з громадськістю є вагомим фактором створення умов для участі громадян у формуванні та реалізації публічної політики, налагодження громадського контролю та зміцнення довіри громадськості до органів публічної влади [2]. Вітчизняні нормативно-правові

акти визначають суттєву кількість інституційних форм громадської участі у виробленні публічної політики, прийнятті політико-управлінських рішень та контролі за їх виконанням [2]. У сфері судово-експертної діяльності найбільш важливими серед них є: інформування (веб-сайти, прес-релізи тощо), опитування з метою з'ясування громадської думки, індивідуальні чи колективні звернення громадян, круглі столи тощо.

Фінансовий механізм. Судово-експертна діяльність не може існувати без фінансової основи. Фінансовий механізм як система заходів впливу у формі інструментів, методів та важелів – це цілісність, властивості якої проявляються лише за спільної взаємодії її елементів [18]. На сучасному етапі економічного розвитку успішне вирішення проблем у системі публічного управління у сфері судово-експертної діяльності залежить від фінансового механізму, як організаційної основи управління фінансами. Досягнення стратегічних і тактичних цілей в означеній сфері може бути забезпечене за умови добре відпрацьованого фінансового механізму, злагодженої роботи його елементів. Фінансовий механізм породжується так званими базисними та надбудованими відносинами і необхідністю їх узгодження в досліджуваній сфері публічного управління. Дієвість і результативність функціонування фінансового механізму публічного управління у сфері судово-експертної діяльності залежить від створення та застосування ефективних фінансових методів: фінансового планування, фінансового забезпечення, фінансового регулювання, фінансового обліку, аналізу, оцінки результативності та ефективності фінансового механізму, фінансового контролю. Фінансові методи забезпечують дієвість, ефективність і результативність функціонування згаданого механізму [53].

Визначені механізми формування, функціонування та розвитку публічного управління у сфері судово-експертної діяльності ґрунтуються на взаємозв'язках і взаємодіях між собою у публічній сфері та генерують характерні ознаки комплексного механізму публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, зокрема: незалежність та системність виокремлених механізмів; виконання кожним з механізмів своєї специфічної функції; особливий склад суб'єктів, на які покладено обов'язок реалізації функцій в межах дії того чи іншого механізму; взаємозв'язок суб'єктів, що реалізують функції публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, між собою єдиними цілями та засадами діяльності; використання для реалізації виокремлених механізмів різних методів регулювання тощо.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень. З позиції інституціонального підходу запропоновано визначення поняття «механізми публічного управління у сфері судово-експертної діяльності» та вказано на їх подвійну сутність. Особливості інституціональних механізмів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності знайшли своє відображення в характерних рисах сформованого здебільшого на засадах інституціонального підходу комплексного механізму публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, який в даному дослідженні розглядається як своєрідна 3D (тривимірна) модель. Надано визначення поняття «комплексний

механізм публічного управління у сфері судово-експертної діяльності» та сформульовано його мету.

В проведеному дослідженні надано визначення поняття «функції публічного управління у сфері судово-експертної діяльності» та запропоновано їх розглянути як 3D (тривимірну) модель, узагальнивши по наступним блокам: 1) загальні функції, що притаманні органам управління на всіх рівнях, здійснюються у всіх сферах публічного управління: прогнозування, планування, організації, регулювання, координації, обліку, контролю тощо; 2) спеціальні функції, що дають можливість визначити особливості та умови публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, встановлюють специфіку об'єктів та суб'єктів, а також інших зацікавлених сторін; 3) допоміжні функції, від яких залежить якість публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, вони забезпечують реалізацію загальних та спеціальних функцій.

В ході дослідження надано визначення поняття «принципи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності» та запропоновано принципи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності розглянути як 3D (тривимірну) модель, узагальнивши по наступним блокам: 1) загальні принципи, які є єдиними для всіх публічно управлінських відносин; 2) спеціальні принципи, притаманні публічному управлінню у сфері судово-експертної діяльності; 3) власні принципи, вироблені експертною практикою та обґрунтовані наукою, притаманні лише судово-експертній діяльності.

Надано визначення методам, які мають важливе значення у механізмах публічного управління у сфері судово-експертної діяльності, та запропоновано методи публічного управління у сфері судово-експертної діяльності розглянути як 3D (тривимірну) модель, узагальнивши по наступним блокам: 1) методи організації органів управління, що полягають у впорядкуванні діяльності структурних підрозділів, посадових осіб та працівників суб'єктів публічного управління з метою їх оптимального функціонування, мають на меті підвищити ефективність практичної реалізації ними своїх завдань, функцій та компетенції, зокрема; 2) загальні методи діяльності органів управління, що застосовуються при використанні всіх або основних функцій управління на всіх найважливіших стадіях управлінського процесу; 3) спеціальні методи діяльності органів управління методи, що застосовуються при здійсненні окремих функцій на деяких стадіях процесу управління.

Проведений аналіз комплексного механізму публічного управління у сфері судово-експертної діяльності дозволив ідентифікувати у його структурі наступні механізми: науково-теоретичний, нормативно-правовий, організаційно-управлінський, кадровий, методичний, матеріально-технічний, інформаційно-комунікативний, фінансовий. Надано характеристику змісту та складу ідентифікованих механізмів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності.

Подальші наукові дослідження за цією проблематикою доцільно спрямувати на поглиблення знань про практичні аспекти функціонування механізмів публічного управління у сфері судово-експертної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адміністративне право України. Ю. П. Битяк та ін. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
2. Білінська М. М., Петроє О. М. Інституціоналізація публічного управління в Україні : наук.-аналіт. доп. Київ: НАДУ, 2019. 210 с.
3. Войтович Р. В., Ворона П. В. Публічне управління в умовах інституційних змін : колективна монографія. Київ, 2018. 475 с.
4. Geller, B., & Martynenko, N. Issues of Combating Corruption Oriented Crimes: Forensic Science Aspect. *Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics*. (2023), 28(3), pp. 47-63. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.3.2022.04>
5. Гонгало С. Й. Змагальність експертиз: вимоги часу чи фікція? Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15 груд. 2021 р.). Київ, 2021. URL: <https://kndise.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/tezy2021.pdf>
6. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
7. Дуфенюк О. М. Забезпечення судово-експертної діяльності у кримінальному провадженні: системна парадигма. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки*. 2019. Вип. 8. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-law/article/view/620/589>
8. Журавель В. А. Правові, організаційні та дидактичні проблеми вдосконалення експертної діяльності. *Проблеми реформування базового законодавства України з питань експертного забезпечення правосуддя*: матеріали круглого столу (м. Харків, 6–7 лютого 2020 року). Харків: ХНДІСЕ, 2020. С.28–33.
9. Зозуля Н. Яким бути закону про судову експертизу? *Українське право*. 2018. URL: https://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/yanyp-btskhy-iansrts-tusftssevts-yenftyeyukhyits/
10. Ісакович Б. М., Ярослав Ю. Ю., Назаров О. А. Проблеми та пропозиції: результати всеукраїнського інтернет-опитування судових експертів щодо реформи в галузі судової експертизи. *Місце недержавної судової експертизи у забезпеченні судочинства України*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції-дискусії (м. Київ, 19 жовтня 2020 року). Київ: Видавець Назаров О. А., 2020. 104 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL: <https://nndes.org.ua/images/18112020.pdf>
11. Експертизи у судовій практиці : наук.-практ. посібник для суддів, прокурорів, слідчих, адвокатів / за заг. ред. В. Г. Гончаренка. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 387 с.
12. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. К. : НАДУ, 2011. Т. 2 : Методологія державного управління / наук.-ред. Колегія : Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. 2011. 692 с
13. Kaluzhna O. Politics or law: what is more in the approaches of public expert monopoly? *Problems of Legality*. 2018, № 140. pp. 104–120. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.140.123451>
14. Кісіль Н. Визначення змісту та основних складових професійних компетентностей судових експертів. *Криміналістика і судова експертиза*. 2024. Випуск 69. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.05

15. Корнійченко А. Нормативно-правовий механізм як складова адміністративно-правового регулювання запобігання булінгу в Україні. *Наукові записки. Серія: Право*. 2020, № 9. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2020-1-9-133-137>
16. Костюк Н. П., Степанець Д. С. Проблеми інформатизації процесу правозастосування. *Криміналістичний вісник*. 2016. № 1 (25). URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/bf1d2e0b-b681-4659-a7cb-59cb4c0adf1c/content>
17. Кравчук О., Копанчук В. & Остапчук М. Законодавче регулювання судово-експертної діяльності в Україні. *Університетські наукові записки*. 2023, № 5 (95), С. 37-48. DOI: 10.37491/UNZ.95.4
18. Кремень О. І., Кремень В. М. Категорія „фінансовий механізм”: науково-методичні підходи до тлумачення. *Інноваційна економіка*, 2012. №5. С. 254-259. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/231764814.pdf>
19. Куйбіда В. С. & Шпекторенко І. В. Методологія публічного управління як система: теоретичні та практичні аспекти. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. Вип. 29. С. 7-12. DOI: <https://doi.org/10.32843/rma2663-5240-2022.29.1>
20. Макаренко Є. І. & Здор В. М. Проблеми призначення судової експертизи у кримінальному провадженні. *Право і суспільство*. 2019, № 3, 218-222. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-3-1-36>
21. Martynenko N. The system of public administration entities in the field of forensic expert activity: concept, status, powers, subordination and coordination. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 2023, № 2(42). DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/30062023/7997
22. Martynenko N. Theoretical prerequisites and applied aspects of the creation of a single qualification and disciplinary body in the field of forensic expert activity in Ukraine. *Problems of Forensic Sciences (Z Zagadnień Nauk Sądowych)*. 2024, 138, pp. 93–110. DOI: <https://doi.org/10.4467/12307483PFS.24.006.20179>
23. Martynenko N. The mechanism for ensuring gender equality in the field of forensic expertise: a balanced gender policy. *Balkan Social Science Review*. 2024, 23. pp. 67- 87. DOI: <https://doi.org/10.46763/BSSR242323067m>
24. Martynenko N. Coordination Council on the Problem of Forensic Expertise under the Ministry of Justice of Ukraine: Composition, Tasks, Authorities, Rights. *Theory and Practice of Public Administration*. 2024, 1(78), pp. 20-35. <https://doi.org/10.26565/1727-6667-2024-1-02>
25. Martynenko N.; Domin, D. (ed.) *An innovative approach to creating a list of types of forensic examinations and expert specialties*. Expert assessments in decision making: risks and safety. Tallinn: Scientific Route OÜ. 2023. pp. 5-35. DOI: <https://doi.org/10.21303/978-9916-9850-2-1.ch1>
26. Martynenko N. Areas of modernization of the system of training and certification of forensic experts in Ukraine based on the adaptation of foreign experience, *Forensic Sciences Research*. 2024, owae033. DOI: <https://doi.org/10.1093/fsr/owae033>
27. Martynenko N. The state of research into the problems of public administration in the field of forensic expert activity. *Public Administration and Regional Development*. 2023, 20. pp. 492-522. DOI: <https://doi.org/10.34132/pard2023.20.10>
28. Мартиненко Н. Актуальні питання експертної профілактики корупційних злочинів. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. 7–8 грудня 2023 р. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. 311 с. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/antykoriupsia/2023/mater_konf_07_081223.pdf#page=153

29. Мартиненко Н. Принципи судово-експертної діяльності. Conferința științifică internațională „Omul, criminologia, știința”, ediția a II-a, Chișinău, 2023. pp. 418-421. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/418-421_6.pdf

30. Мельтюхова Н. М. Державне управління як єдність діяльності та відносин : монографія. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. 204 с.

31. Назаров О.А. 23 листопада 2021 у Верховній Раді України зареєстрований законопроект щодо судово-експертної реформи за участю науковців, експертів Всеукраїнської незалежної науково-дослідної експертної спілки та головного редактора журналу Назарова О.А. Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці. URL: <https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/6155-23-11-2021-na-sajti-verkhovnoji-radi-ukrajini-zareestrovaniy-zakonoproekt-po-sudovij-ekspertizi-v-rozrobtis-yakogo-prijnyav-uchast-golovnij-redaktor-zhurnalu-nazarov-oleg-anatolijovich-spilno-z-naukovtsyami-ta-chlenami-vseukrajinskoji-nezaleznoji-naukovo-doslidnoji-ekspertnoji-spilki>

32. Обушна Н. Механізми формування та розвитку публічного аудиту в Україні. Дис. ... д. наук держ. упр.: 25.00.01 механізми державного управління. Національна академія державного управління при Президентові України, Київ, 2018.

33. Організаційно-правові засади публічного управління та адміністрування : конспект лекцій / А. Л. Помаза-Пономаренко. Харків: НУЦЗУ, 2020. 54 с.

34. Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави: Указ Президента України від 08.11.2019 № 837/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/837/2019#Text>

35. Проект Закону про судово-експертну діяльність від 05.11.2021 № 6284. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73154

36. Проект Закону про судово-експертну діяльність від 19.11.2021 № 6284-1. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73246

37. Проект Закону про судово-експертну діяльність та самоврядування судових експертів від 22.11.2021 № 6284-2. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73258

38. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судову експертизу» від 23.11.2021 № 6284-3. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73261

39. Проект Закону про судово – експертну діяльність та самоврядування судових експертів. Законопроекти. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-sudovo-ekspertnu-diyalnist-ta-samovryaduvannya-sudovikh-ekspertiv>

40. Пропозиції Адміністрації Державної прикордонної служби України № 7883/140-21-ВН від 03.12.2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-sudovo-ekspertnu-diyalnist-ta-samovryaduvannya-sudovikh-ekspertiv>

41. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки: Указ Президента України від 11.05.2023 № 273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text>

42. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>

43. Про затвердження Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 № 595. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-%D0%BF#Text>

44. Публічне управління : термінол. слов. / В. С. Куйбіда та ін. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.

45. Пятничук І. Д. Класифікація механізмів публічного управління вищою освітою. *Вчені записки Таврійського Національного університету імені В.І. Вернадського Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2023, 34 (73) № 6. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2023.6/08>

46. Скляр І. Механізми публічного управління в контексті цифровізації: теоретичний аспект. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023, Вип. 6. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.6.45>
47. Словник іншомовних слів / Р. В. Чаговець та ін.; за ред. О. С. Мельничука. Київ : Київська книжкова фабрика, 1975. 775 с.
48. Судові експертизи в процесуальному праві України : навч. посіб. / за заг. ред. О. Г. Рувіна. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 424 с.
49. Ульянов О. І., Ульянова Г. О. Доктринальні підходи до визначення поняття інформаційного забезпечення судово-експертної діяльності. *Криміналістика і судова експертиза*. 2024. Випуск 69. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.12
50. Хомутенко В. П. & Хомутенко А. В. Нормативно-правове забезпечення судово-експертної діяльності в Україні: недоліки та напрямки їх усунення. *Юридичний вісник*. 2022. №3. <https://doi.org/10.32782/yuv.v3.2022.9>
51. Хомутенко В. П., Хомутенко А. В. Концептуальні засади фінансового забезпечення судово-експертної діяльності в Україні. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2022. Вип. 34. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7116296>
52. Shestakovska T. "Regulatory and legal mechanism of regulation of the aerospace industry of Ukraine", *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, [Online], 2020, vol. 2, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1814> DOI: 10.32702/2307-2156-2020.2.39
53. Шулюк Б. Фінансові методи у структурі фінансового механізму державно-приватного партнерства: наукові аспекти дослідження. *Світ фінансів*. 2019. 2(59). URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1224/1227>
54. Шуневич К. А. Моделі організації та проведення судової експертизи у кримінальному судочинстві в державах Європи і в Україні: дис. PhD галузь знань 08 «Право»: 12.00.08. Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів. 2023.
55. Щербаковський М. Г. Напрямки вдосконалення законодавчої регламентації проведення судових експертиз. *Проблеми реформування базового законодавства України з питань експертного забезпечення правосуддя*: матеріали круглого столу, 6–7 лютого 2020 року. Харків : ХНДІСЕ, 2020. С. 42–49
56. Щербаковський М. Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні: монографія. Харків: В деле, 2015. 560 с.
57. Ярослав Ю., Голубенко О., Назаров О. Концептуальні основи розвитку української судової експертизи в контексті євроінтеграційних процесів. *Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці*. 2024, № 1 (24). DOI: <https://doi.org/10.53672/ej.1.2024.01>
58. Ярослав Ю. Ю. Саморегулювання – найважливіша умова розвитку недержавної (приватної) судової експертизи. Місце недержавної судової експертизи у забезпеченні судочинства України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції-дискусії 19 жовтня 2020 року. Київ: Видаєник Назаров О. А., 2020. 104 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL: <https://nndes.org.ua/images/18112020.pdf>
59. Recommendation CM/Rec(2007)7 of the Committee of Ministers to member states on good administration. URL: <https://rm.coe.int/16807096b9>

Стаття надійшла до редакції 16.09.2024

Стаття рекомендована до друку 25.10.2024

Nataliia Martynenko, Ph.D. in the field of Public Management and Administration
Associate Professor of the Department of Law and Public Administration
Kyiv National University of Construction and Architecture,
31, Povitroflotsky Avenue, Kyiv, 03037, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3234-0689> e-mail: natalmartynenko@gmail.com

A COMPREHENSIVE MECHANISM OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF FORENSIC EXPERTISE IN UKRAINE

Abstract. From the standpoint of the institutional approach, a definition of the concept of “mechanisms of public administration in the field of forensic activity” is proposed. The features of institutional mechanisms of public administration in the field of forensic activity are reflected in the formed complex mechanism of public administration in the field of forensic activity, which in this study is considered as a kind of 3D (three-dimensional) model: mechanisms of formation, mechanisms of functioning, mechanisms of development. The definition of the concept of “complex mechanism of public administration in the field of forensic activity” is given and its purpose is formulated.

The definition of the concept of “public administration functions in the field of forensic activity” is provided and it is proposed to consider them as a 3D (three-dimensional) model, generalizing them into the following blocks: 1) general functions inherent in government bodies at all levels, carried out in all areas of public administration: forecasting, planning, organization, regulation, coordination, accounting, control, etc.; 2) special functions that make it possible to determine the features and conditions of public administration in the field of forensic activity, establish the specifics of objects and subjects, as well as other interested parties; 3) auxiliary functions on which the quality of public administration in the field of forensic activity depends, they ensure the implementation of general and special functions.

The concept of “principles of public administration in the field of forensic activity” is defined and it is proposed to consider the principles of public administration in the field of forensic activity as a 3D (three-dimensional) model, generalizing in the following blocks: 1) general principles that are common to all public administrative relations; 2) special principles inherent in public administration in the field of forensic activity; 3) own principles developed by expert practice and substantiated by science, inherent only in forensic activity.

The methods of public administration in the field of forensic activity are defined and it is proposed to consider them as a 3D (three-dimensional) model, generalizing in the following blocks: 1) methods of organizing government bodies, which consist in streamlining the activities of structural units, officials and employees of public administration entities for the purpose of their optimal functioning, are aimed at increasing the effectiveness of their practical implementation of their tasks, functions and competences, in particular; 2) general methods of activity of administrative bodies, applied when using all or the main functions of management at all the most important stages of the management process; 3) special methods of activity of administrative bodies, methods applied when implementing individual functions at some stages of the management process.

The analysis of the complex mechanism of public administration in the field of forensic activity allowed to identify the following mechanisms in its structure: scientific and theoretical, regulatory and legal, organizational and managerial, personnel, methodological, material and technical, information and communication, financial. A description of the content and composition of the identified mechanisms of public administration in the field of forensic activity is provided.

Keywords: *mechanisms of public administration in the field of forensic activity, functions of public administration in the field of forensic activity, principles of public administration in the field of forensic activity, methods of public administration in the field of forensic activity, comprehensive mechanism of public administration in the field of forensic activity, standardization of forensic activity, forensic activity.*

In cites: Martynenko, N. V. (2024). A comprehensive mechanism of public administration in the field of forensic expertise in Ukraine. *Theory and Practice of Public Administration*, 2 (79), 136–164. <http://doi.org/10.26565/1727-6667-2024-2-07> [in Ukrainian].

REFERENCES:

1. Administrative Law of Ukraine: Textbook (2007). Yu. P. Bytyak et al. Kyiv: Yurinkom Inter, 2007. 544 p. [in Ukrainian].
2. Bilynska, M. M., & Petroe, O. M. (2019). Institutionalization of public administration in Ukraine: scientific-analytical supplement. Kyiv: NAPU, 210 [in Ukrainian].
3. Voytovych, R. V. & Vorona, P. V. (2018). Public administration in the context of institutional changes: collective monograph. Kyiv, 475 [in Ukrainian].
4. Geller, B., & Martynenko, N. (2023). Issues of Combating Corruption Oriented Crimes: Forensic Science Aspect. *Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics*. 28(3), 47-63. <https://doi.org/10.32353/khrife.3.2022.04> [in Ukrainian].
5. Gongalo S. Y. (2021). Competition of expertises: time requirements or fiction? *Current issues of forensic expertise, forensics and criminal process: materials of the III International Scientific and Practical Conference* (Kyiv, December 15, 2021). Kyiv, URL: <https://kndise.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/tezy2021.pdf> [in Ukrainian].
6. State administration: textbook: in 2 vols. (2012). National Academician of State Administration under the President of Ukraine; editors: Yu. V. Kovbasyuk (chairman), K. O. Vashchenko (deputy chairman), Yu. P. Surmin (deputy chairman) [and others]. Kyiv; Dnipropetrovsk: NADU, 1. 564 [in Ukrainian].
7. Dufenyuk, O. M. (2019). Ensuring forensic expertise in criminal proceedings: a systemic paradigm. *Bulletin of the Lviv University of Trade and Economics. Legal Sciences*. Issue 8. <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-law/article/view/620/589> [in Ukrainian].
8. Zhuravel, V. A. (2020). Legal, organizational and didactic problems of improving expert activity. *Problems of reforming the basic legislation of Ukraine on expert provision of justice: materials of the round table* (Kharkiv, February 6–7, 2020). Kharkiv: KhNDISE, 28-33 [in Ukrainian].
9. Zozulya N. (2018). What should be the law on forensic examination? Ukrainian law. URL: https://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/yanyp-btskhy-i-ansrts-tusfts-svts-yenftyeyukhyits/ [in Ukrainian].
10. Isakovich B. M., Yaroslav Yu. Yu. & Nazarov O. A. (2020). Problems and proposals: results of the all-Ukrainian online survey of forensic experts on reform in the field of forensic examination. The place of non-state forensic examination in ensuring the justice of Ukraine: materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference-discussion (Kyiv, October 19, 2020). Kyiv: Publisher Nazarov O. A., 2020. 104 p. (Supplement to the electronic abstract scientific journal "Forensic psychological examination. Application of the polygraph and special knowledge in legal practice"). URL: <https://nndes.org.ua/images/18112020.pdf> [in Ukrainian].
11. Expertise in judicial practice: a scientific-practical manual for judges, prosecutors, investigators, lawyers (2005). Goncharenko, V. G. (Ed.). Kyiv: Yurinkom Inter, 387 [in Ukrainian].

12. Encyclopedia of public administration: in 8 vols. (2011). National Academician of Public Administration under the President of Ukraine; scientific-editorial board: Yu. V. Kovbasyuk (Ed.) and others. Kyiv: NAPU, 2: Methodology of public administration / scientific-editorial board: Yu. P. Surmin (co-chairman), P. I. Nadolishny (co-chairman) and others, 692 p. [in Ukrainian].
13. Kaluzhna O. (2018). Politics or law: what is more in the approaches of public expert monopoly? *Problems of Legality*. 140. 104–120. <https://doi.org/10.21564/2414-990x.140.123451> [in Ukrainian].
14. Kisil N. (2024). Defining the content and main components of professional competencies of forensic experts. *Forensic Science and Forensic Expertise*. Issue 69. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.05 [in Ukrainian].
15. Korniychenko A. (2020). Regulatory and legal mechanism as a component of administrative and legal regulation of bullying prevention in Ukraine. *Scientific notes. Series: Law*, 9. <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2020-1-9-133-137> [in Ukrainian].
16. Kostyuk, N. P., & Stepanets, D. S. (2016). Problems of informatization of the law enforcement process. *Forensic Bulletin*. 1 (25). URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/bf1d2e0b-b681-4659-a7cb-59cb4c0adf1c/content> [in Ukrainian].
17. Kravchuk O., Kopanchuk V. & Ostapchuk M. (2023). Legislative regulation of forensic expertise in Ukraine. *University Scientific Notes*, 5 (95), 37-48. 10.37491/UNZ.95.4 [in Ukrainian].
18. Kremen, O. I., & Kremen, V. M. (2012). The category “financial mechanism”: scientific and methodological approaches to interpretation. *Innovative Economics*, 5, 254-259. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/231764814.pdf> [in Ukrainian].
19. Kuybida, V. S. & Shpektorenko, I. V. (2022). Methodology of public administration as a system: theoretical and practical aspects. *Public administration and administration in Ukraine*. 29, 7-12. DOI: <https://doi.org/10.32843/pma2663-5240-2022.29.1> [in Ukrainian].
20. Makarenko, E., I. & Zdor, V. M. (2019). Problems of appointing forensic expertise in criminal proceedings. *Law and Society*, 3, 218-222. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-3-1-36> [in Ukrainian].
21. Martynenko, N. (2023). The system of public administration entities in the field of forensic expert activity: concept, status, powers, subordination and coordination. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 2(42). DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/30062023/7997 [in Ukrainian].
22. Martynenko, N. (2024). Theoretical prerequisites and applied aspects of the creation of a single qualification and disciplinary body in the field of forensic expert activity in Ukraine. *Problems of Forensic Sciences (Z Zagadnień Nauk Sądowych)*. 138, 93–110. DOI: <https://doi.org/10.4467/12307483PFS.24.006.20179>
23. Martynenko, N. (2024). The mechanism for ensuring gender equality in the field of forensic expertise: a balanced gender policy. *Balkan Social Science Review*. 23, 67- 87. <https://doi.org/10.46763/BSSR242323067m>
24. Martynenko, N. (2024). Coordination Council on the Problem of Forensic Expertise under the Ministry of Justice of Ukraine: Composition, Tasks, Authorities, Rights. *Theory and Practice of Public Administration*. 1(78), pp. 20-35. URL: <https://doi.org/10.26565/1727-6667-2024-1-02> [in Ukrainian].
25. Martynenko, N., & Domin, D. (ed.) (2023). *An innovative approach to creating a list of types of forensic examinations and expert specialties*. Expert assessments in decision making: risks and safety. Tallinn: Scientific Route OÜ. 5-35. DOI: <https://doi.org/10.21303/978-9916-9850-2-1.ch1>

26. Martynenko, N. (2024). Areas of modernization of the system of training and certification of forensic experts in Ukraine based on the adaptation of foreign experience. *Forensic Sciences Research*. owae033. DOI: <https://doi.org/10.1093/fsr/owae033>
27. Martynenko, N. (2023). The state of research into the problems of public administration in the field of forensic expert activity. *Public Administration and Regional Development*. 20, 492-522. <https://doi.org/10.34132/pard2023.20.10> [in Ukrainian].
28. Martynenko, N. (2023). Current issues of expert prevention of corruption crimes. Implementation of state anti-corruption policy in the international dimension: materials of the VIII International Scientific-Practical Conference, December 7–8, 2023. Kyiv: National Academy of Internal Affairs, 311. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/antikoruptsia/2023/mater_konf_07_081223.pdf#page=153 [in Ukrainian].
29. Martynenko, N. (2023). Principles of forensic expertise. Conferința științifică internațională „Omul, criminologia, știința”, ediția a II-a, Chișinău, 418-421. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/418-421_6.pdf [in Ukrainian].
30. Meltyukhova, N. M. (2010). State administration as a unity of activity and relations: monograph. Kharkiv: Magister, 2010. 204 [in Ukrainian].
31. Nazarov, O. A. (2021, November 23). A bill on forensic expert reform was registered in the Verkhovna Rada of Ukraine with the participation of scientists, experts of the All-Ukrainian Independent Scientific and Research Expert Union and the editor-in-chief of the journal Nazarov O. A. Forensic Psychological Expertise. Application of the Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice. <https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/6155-23-11-2021-na-sajti-verkhovnoji-radi-ukrajini-zareestrovaniy-zakonoproekt-po-sudovij-ekspertizi-v-rozrobtsi-yakogo-prijnyav-uchast-golovnij-redaktor-zhurnalu-nazarov-oleg-anatolijovich-spilno-z-naukovtsyami-ta-chlenami-vseukrajinskoji-nezalezhnoji-naukovo-doslidnoji-ekspertnoji-spilki> [in Ukrainian].
32. Obushna, N. (2018). Mechanisms of formation and development of public audit in Ukraine. Diss. ... Doctor of Science in Public Administration: 25.00.01 – mechanisms of public administration. National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv [in Ukrainian].
33. Organizational and legal principles of public management and administration: lecture notes / A. L. Pomaza-Ponomarenko (2020). Kharkiv: NUCZU, 54 [in Ukrainian].
34. On urgent measures to implement reforms and strengthen the state: Decree of the President of Ukraine dated 08.11.2019 № 837/2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/837/2019#Text> [in Ukrainian].
35. Draft Law on Forensic Expert Activities dated 05.11.2021 № 6284. https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73154 [in Ukrainian].
36. Draft Law on Forensic Expert Activities of 19.11.2021 № 6284-1. https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73246 [in Ukrainian].
37. Draft Law on Forensic Expert Activities and Self-Government of Forensic Experts dated 22.11.2021 № 6284-2. https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73258 [in Ukrainian].
38. Draft Law on Amendments to the Law of Ukraine “On Forensic Expertise” dated 23.11.2021 № 6284-3. https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73261 [in Ukrainian].
39. Draft Law on Forensic Expert Activities and Self-Government of Forensic Experts. Draft Laws. Government Portal. <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-sudovo-ekspertnu-diyalnist-ta-samovryaduvannya-sudovikh-ekspertiv> [in Ukrainian].

40. Proposals of the Administration of the State Border Guard Service of Ukraine № 7883/140-21-VN dated 03.12.2021. <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-sudovo-ekspertnu-diyalnist-ta-samovryaduvannya-sudovikh-ekspertiv> [in Ukrainian].
41. On the Comprehensive Strategic Plan for Reforming Law Enforcement Agencies as Part of the Security and Defense Sector of Ukraine for 2023-2027: Decree of the President of Ukraine dated 05.11.2023 № 273/2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text> [in Ukrainian].
42. On forensic examination: Law of Ukraine dated 25.02.1994 № 4038-XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> [in Ukrainian].
43. On approval of the Procedure for certification and state registration of forensic examination methods: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 02.07.2008 № 595. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
44. Public administration: terminology. Slovak. / V. S. Kuybida et al. Kyiv: NADU, 2018. 224 p. [in Ukrainian].
45. Pyatnychuk, I. D. (2023). Classification of mechanisms of public management of higher education. *Scientific notes of the V.I. Vernadsky Tavrichesky National University Series: Public management and administration*. 34 (73) № 6. <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2023.6/08> [in Ukrainian].
46. Sklyar, I. (2023). Mechanisms of public administration in the context of digitalization: theoretical aspect. *Dnipro Scientific Journal of Public Administration, Psychology, Law*. 6. <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.6.45> [in Ukrainian].
47. Dictionary of foreign words (1975). R. V. Chagovets et al.; edited by O. S. Melnychuk. Kyiv: Kyiv Book Factory, 775 [in Ukrainian].
48. Forensic examinations in the procedural law of Ukraine: a manual (2019). Edited by O. G. Ruvin. Kyiv: Lira-K Publishing House, 424 [in Ukrainian].
49. Ulyanov, O. I., & Ulyanova, G. O. (2024). Doctrinal approaches to defining the concept of information support for forensic activities. *Forensic science and forensic examination* 69. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.12 [in Ukrainian].
50. Khomutenko V. & Khomutenko A. (2022). Regulatory and legal support for forensic expertise in Ukraine: shortcomings and directions for their elimination. *Legal Bulletin*, 3. <https://doi.org/10.32782/yuv.v3.2022.9> [in Ukrainian].
51. Khomutenko, V. P., & Khomutenko, A. V. (2022). Conceptual principles of financial support for forensic activities in Ukraine. *Scientific notes of the Lviv University of Business and Law. Economic series. Legal series*. 34. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7116296> [in Ukrainian].
52. Shestakovska T. (2020). Regulatory and legal mechanism of regulation of the aerospace industry of Ukraine. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, [Online], 2, URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1814>. DOI: 10.32702/2307-2156-2020.2.39 [in Ukrainian].
53. Shulyuk, B. (2019). Financial methods in the structure of the financial mechanism of public-private partnership: scientific aspects of the study. *World of Finance*, 2(59). <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1224/1227> [in Ukrainian].
54. Shunevych, K. A. (2023). Models of organization and conduct of forensic examination in criminal proceedings in European countries and in Ukraine: dissertation PHD branch of knowledge 08 "Law": 12.00.08. Ivan Franko National University of Lviv. Lviv. [in Ukrainian].
55. Shcherbakovsky, M. G. (2020). Directions for improving the legislative regulation of judicial expertise. *Problems of reforming the basic legislation of Ukraine on expert support of justice: materials of the round table*, February 6–7, 2020. Kharkiv: KhNDISE, 42–49 [in Ukrainian].

56. Shcherbakovsky, M. G. (2015). Conducting and using judicial examinations in criminal proceedings: monograph. Kharkiv: V dele, 560 p. [in Ukrainian].

57. Yaroslav, Yu., Golubenko, O., & Nazarov, O. (2024). Conceptual foundations of the development of Ukrainian forensic examination in the context of European integration processes. Forensic psychological examination. *Application of polygraph and special knowledge in legal practice*. 1 (24). DOI: <https://doi.org/10.53672/ej.1.2024.01> [in Ukrainian].

58. Yaroslav, Yu. Yu. (2020). Self-regulation is the most important condition for the development of non-state (private) forensic examination. *The place of non-state forensic examination in ensuring the justice of Ukraine*: materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference-discussion of October 19, 2020. Kyiv: Publisher Nazarov O. A., 104 (Supplement to the electronic abstract scientific journal "Forensic psychological examination. Application of the polygraph and special knowledge in legal practice"). URL: <https://nndes.org.ua/images/18112020.pdf> [in Ukrainian].

59. Recommendation CM/Rec(2007)7 of the Committee of Ministers to member states on good administration. URL: <https://rm.coe.int/16807096b9>

The article was received by the editors 16.09.2024

The article is recommended for printing 25.10.2024